

Protestantská revolúcia

Jaime Balmes a Gustav de Lamarzelle

1. júla 2019 ✝ Cirkev ✝ Revolúcia a kontrarevolúcia

O podstate a mene protestantizmu

Jaime Balmes

V lone civilizovaných národov sa vyskytol jav, ktorý sa svojou podstatou javí byť nanajvýš významný, pre množstvo, rozmanitosť a dôležitosť vzťahov, ktoré obsahuje veľmi ďaleko siahajúci a svojou súvislosťou s veľkými udalosťami novodobých dejín veľmi vplyvný: **protestantizmus**.

Svojim hlučným vystúpením už pri svojom vzniku obrátil na seba pozornosť celej Európy, keď vyvolal u niektorých zdesenie, u druhých najživší súhlas; vďaka svojmu rýchlemu rozvoju, neposkytol svojim odporcom čas, aby ho v zárodku udusili a čoskoro po svojom objavení už sotva ponechal nádej, že by bolo možné zastaviť jeho narastanie, či zadržať ho v behu. Šetrnosť a ohľady len dráždili jeho pýchu a jeho smelosť rástla, jeho moci pribúdalo; protiopatrenia ho len rozhorčovali a buď sa im staval otvorene na odpor, alebo ustupoval, aby nabral sily a napol ich k novému, ešte prudšiemu útoku. A práve diskusie, práve podrobné kritické rozborý so všetkým svojím plytvaním učenými vedomosťami, ktoré sa tu rozvíjali, aby ich buď hájili alebo potierali, slúžili len k tomu, aby šíрили jeho ducha a jeho zásady. Tým, že poskytoval nové a bohaté výhody, získal mocných ochrancov; tým, že lákadlami vychádzal v ústrety všetkým vášňam, rozplamnil v nich veľké nadšenie pre svoju vec.

Zdroj: wikipedia.com

Hneď používal leť, hneď násilie, vábenie i prenasledovanie, podľa toho, ako sa mu naskytli rôzne príležitosti a okolnosti; a keď prelomil všetky závary, alebo ich obišiel, aby si razil cestu všetkými smermi, usiloval sa všetkými spôsobmi, aby si vo všetkých krajinách, kde sa rozšíril, zaistil potrebnú pôdu k trvalému usadeniu. To sa mu skutočne podarilo; a keď sa v Európe ujal vlády nad veľkými časťami kontinentu, nad ktorými ešte dnes vládne, rozšíril sa tiež neskôr do iných svetadielov a usadil sa v srdciach ľudí. ...

Ak sa pozrieme čo i len letmo na protestantizmus, či už v jeho terajšej podobe, alebo v rôznych obdobiach jeho dejín, hneď uvidíme, aké je ťažké objaviť u neho niečo stáleho, niečo čo by sme mohli označiť ako jeho

ustanovujúci základ, pretože pri neistote svojich vieroučných zásad strieda ich v každom okamžiku a mení ich tisícorakým spôsobom. Pri neurčitosti svojich snáh a premenlivosti svojich cieľov skúša všetky formy, kráča po všetkých cestách a bez toho, že by niekedy dosiahol presne vymedzenej existencie, v každom okamžiku skúša svoje neisté kroky novými smermi, aby sa znovu strácal v stále zamotanejších bludiskách.

Katolícki kontroverzisti ho prenasledovali všetkými smermi a všade na neho útočili, keď sa ich však opýtate s akým úspechom, tak vám povedia, že zápasili s novým Proteom, ktorý sa každej rane vedenej proti nemu vyhol tým, že prijal novú podobu. A skutočne nevieme, kam sa obrátiť, ak chceme napadnúť protestantizmus v jeho vierouke, pretože nevieme v čom spočíva a ani on sám to nevie. Pri takom stave vecí je možné považovať protestantizmus za nezraniteľný, pretože to, čo neposkytuje žiadnu pevnú, uchopiteľnú podobu, je nezraniteľné. Preto v boji proti nemu nemohla byť nájdená lepšia zbraň ako tá, ktorú po ňom hodil osvietený biskup z Meaux: „**Si premenlivý a čo je premenlivé, to nemôže byť pravda.**“

Je to zbraň, ktorá sa protestantizmu javí strašnou a to právom strašnou, pretože všetky premeny, ktorými sa jej pokúšal vyhnúť, môžu len poslúžiť k tomu, aby jej údery boli istejšie a pádnejšie. Aká znamenitá bola teda myšlienka tohto veľkého muža! Už názov jeho diela musel u protestantov budiť des. Nazýva sa: Dejiny premien. A dejiny premien sú dejinami bludu. (1)...

Zdroj: wikipedia.com

Až doteraz bol vždy márne žiadaný, aby sa pevne postavil na nejaký bod a ukázal sa v nejakej jednotenej a uchopiteľnej podobe a práve tak márne bude k tomu vyzývaný aj v budúcnosti, pretože by bolo márne chcieť, aby pevne zakotvilo to, čo poletuje vo vánku a vajatá. A ako by aj bolo možné vytvoriť uchopiteľnú podobu zo živlu, ktorý sa ustavične pokúša rozdeliť jednotlivé časti tým, že ustavične oslabuje ich vzájomnú príbuznosť a ustavične im privádza čerstvé sily, aby sa k sebe nepribližovali a vzájomne sa odpudzovali. Nemusím snáď ani poznamenávať, že tu hovorím o **slobodnom usudzovaní vo veciach Viery**, či už v tom zmysle, že tento úsudok bol vytvorený vo svetle rozumu, alebo ako podnet z neba.

Ak bolo možné niekedy nájsť v protestantizme niečo pevného, tak je to sloboda úsudku, toto potlačenie všeobecnej a zákonitej autority cez názor jednotlivého človeka. To je to čo nájdeme vždy v spojení s protestantizmom, alebo čo skôr tvorí najvnútornejšiu časť jeho podstaty; to je jediný bod, v ktorom sa stretávajú všetci protestanti, to je známka ich príbuznosti a je pozoruhodné, že sa to všetko vytváralo čiastočne bez jeho vedomia, čiastočne proti jeho výslovnej vôli.

Nepochybne je táto zásada zavrhnutiahodná a osudná. Avšak, keby predstavitelia protestantizmu aspoň ju vyhlásili za svoje bojové heslo, podopreli ňou svoju náuku a udržovali ju svojim jednaním, boli by v blude dôslednými a ak by sa rútili z priepasti do priepasti, potom by sa to posudzovalo ako následok falošného systému; či už pravý alebo falošný, bol by to vždy systém. Nemali však ani to a ak sa skúmajú slová a skutky prvých novotárov, vidíme, že si touto zásadou poslúžili len k tomu, aby mohli právoplatnej moci, ktorá im bola na príťaž, odporovať, avšak nikdy nepomýšľali na to, aby ju uplatňovali všeobecne. Bola im prostriedkom, aby zvrhli zákonitú moc a strhli na seba vládu. **Išli cestou všetkých revolucionárov,**

všetkých tried, dôb a krajín: pokúšali sa odstrániť existujúcu moc, aby sa usadili na jej mieste.

Zdroj: flickr.com

Je všeobecne známe ako ďaleko hnal Luther svoju šialenú neznášanlivosť, ako od svojich žiakov, alebo od kohokoľvek, nestrpel ani ten najmenší odpor proti svojim príkazom, aby pri tom neprepukol v najšialenejšiu zúrivosť a nechrlil najsprostejšie nadávky. Henrich VIII., ktorý zaviedol takzvanú slobodu myslenia v Anglicku, posielal každého kto zmýšľal inak na popravisko a na Kalvínovu žiadosť bol Michael Servet v Ženeve upálený zaživa. ...

Keď pozorujeme protestantizmus ako celok, nejaví sa inak, len ako beztvaré množstvo siekt, ktoré sa navzájom všetky potierajú a držia pohromade len v jednom bode: v odpore proti autorite Cirkvi. Z tohto dôvodu len u nich nachádzame zvláštne mená, patriace výlučne im, ktoré sú väčšinou odvodené od zakladateľa sekty a napriek všetkým pokusom nikdy nedospeli k tomu, aby prijali všeobecné meno, ktoré by zároveň vyjadrovalo určitý pojem, takže ešte dodnes sú označované na spôsob filozofických siekt. Luteráni, kalvíni, zwingliáni, anglikáni, sociniáni, arminiáni, anabaptisti, všetky tie mená, ku ktorým by som mohol pripojiť nekonečnú radu, ukazujú dosť zreteľne, aký úzky a ohraničený okruh majú všetky tieto sekty a stačí, aby ich človek len vymenoval a ukáže sa, že neprinášajú nič, čo by malo všeobecný význam, nič veľkého. Kto pozná len trochu kresťanské náboženstvo, musí z toho vyvodiť presvedčenie, že z týchto siekt ani jedna nie je skutočne kresťanská. ...

Prebehnite jeho dejiny a uvidíte koľko mien už skúšal a ako sa každé meno, ktoré vyjadrovalo niečo určitého, niečo kresťanského, pre neho nehodilo. Až takmer náhodou skúsil meno pochytené na ríšskom sneme v Speyeri, také, ktoré v sebe obsahuje rozsudok zatratenia, pretože pôvodom a svojim duchom odporuje základnému učeniu a dejinám kresťanského náboženstva; meno, ktoré nevyjadruje žiadnu jednotu a žiadne spoločenstvo, to jest: nič z toho všetkého, čo je nerozlučne spojené s kresťanským menom; meno, ktoré nezahrňuje v sebe žiadnu určitú predstavu, ktoré nič nevysvetľuje, nič nenaznačuje. Keď ho vyskúšal, tu sa ukázalo, že je celkom primerané a celý svet mu ho s jednomyselnou pochvalou priznal, pretože to je jeho pravé meno: **protestantizmus**.

Vo vnútri nie neurčitého kruhu, ktorý označuje toto meno sa pohybujú všetky tieto sekty, všetky bludy nachádzajú miesto. S luteránmi sa popiera slobodná vôľa, s arminiánmi sa obnovuje bludárske učenie Pelágiovo; s jednými sa prijíma skutočná prítomnosť, s kalvinistami a zwingliánmi sa odmieta. Popiera sa, ak chcete, Božstvo Ježiša Krista so sociniánmi, dáva vás dohromady s episkopálmi alebo puritánmi, alebo vás dáva napospas prepiatosti kvakerov, to však neznamená nič nové pretože stále len **protestujete** proti autorite Cirkvi. Toto územie je tak rozsiahle, že pokiaľ chcete ustavične blúdiť tak sa z neho nikdy

nedostanete.

Úryvok z knihy Jakuba Balmesa: Protestantismus a katolicismus, Stará Říše, 1948

Reformácia a nemecká sociálna revolúcia v XVI. storočí

Gustav de Lamarzelle

V Nemecku, v tejto kolíske protestantizmu, sa zahniezdil despotizmus následkom veľkej sociálnej revolúcie v XVI. storočí. Aká bola príčina a pôvod tejto revolúcie, v ktorej Nemecko takmer zahynulo? Je isté, že pred Lutherom, od XV. storočia, trvali nepokoje u sedliakov celej Ríše a nie je nemiestne dodať, že to bolo z dôvodov, ktoré sa ani v najmenšom netýkali náboženstva. Ale tiež je nemenej isté a nepopierateľné, že by sa sedliaci nikdy neboli búrili, keby nemohli podporovať a odôvodňovať svoje požiadavky náboženskými pohnútkami, ktoré im poskytovala heréza a že by teda nikdy nevypukla hrozná sociálna vojna, ktorá bola ich vojnou, keby si ich pomáhači nezmysleli, dať jej charakter skutočnej náboženskej vojny. Pred tým tak tomu bolo v Čechách za Husa a v českej revolúcii, kde z anarchie náboženskej vznikla anarchia sociálna. "Husovi a jeho žiakom", vraví súčasník sociálnej revolúcie v XVI. storočí, "môžeme pričítať takmer všetky tieto zhubné náuky o duchovnej a svetskej vrchnosti, o vlastníctve a práve, ktoré rozsievajú medzi nami, ako vtedy v Čechách, neposlušnosť, vzbury, lúpeže, podpaľačstvo a vraždy ... Už od dávna sa rozširuje z Čiech do Nemecka jed týchto falošných princípov: všade kam vnikne, sa dajú vidieť tie isté pohromy" (Janssen: Nemecko a Reformácia).

Z Čiech prešlo toto hnutie do Nemecka. Ale keď prišiel Luther, toto hnutie, ak už úplne nezmizlo, tak aspoň utíchlo a bol to zaiste on, kto toto hnutie obnovil a dodal mu ešte vo väčšej miere nutné dôvody náboženské a takmer úplne náboženský podklad, nevyhnutný k tomu, aby hnutie mohlo prejsť k činom. Je to teda Luther, ktorý z tohto dôvodu môže byť prehlásený za zodpovedného pôvodcu nemeckej sociálnej revolúcie v XVI. storočí. Zodpovedný za preliatu krv, za pohromy a skazu, zodpovedný za despotický rád v Nemecku, ktorý je dôsledkom tejto revolúcie. Akýsi protestantský spisovateľ povedal nestranne: " Tvrdiť, že Lutherovo evanjelické kázanie nerozdúchalo a neurýchlilo desivé hnutie, ktoré od XVI. storočia zo všetkých strán prerážalo, to by znamenalo posudzovať veci zo stanoviska apologetického, málo sa zhodujúceho s prísnou pravdou historickou a bolo by to skúmanie stránickej. Luteránski kazatelia, idúci v stopách svojich učiteľov, prispeli ešte viac než Luther k rozvoju revolúcie".

Zdroj: wikipedia.com

Také je priznanie protestanta, ostatne ešte veľmi skreslené. Ale skutky hovoria hlasnejšie a hovoria toho viac. Keď vypukla v Nemecku revolúcia, sedliaci všade prehlasujú evanjelium za jediný základ socializmu a všetkých revolucionárskych doktrín, k uskutočneniu ktorých sa chápu zbraní. Všade volajú: tieto náuky sú božské, pretože sú v Biblii a Biblia je slovo Božie samo. A tým, čo im odporovali, odpovedajú podľa formulácii samotného Luthera: “Mýlite sa. Naše učenie je v Biblii, pretože ho tam vidíme čierne na bielom a máme právo Bibliu takto vykladať, pretože nás učili, že každý z nás je inšpirovaný Bohom k tomu, aby našiel v Biblii základ viery a toho čo má činiť”.

A skutočne to bol princíp slobodne vykladaného Písma, ktorý spôsobil v Nemecku veľkú sedliacku revolúciu v XVI. storočí. Bola to sloboda bádania, ktorá dávajúc ľuďom neobmedzené právo vykladať zákon Boží, vyzbrojila ich k boju proti ľudským zákonom. Celá nemecká revolúcia v XVI. storočí je postavená skutočne na rozpore buričmi vykladaného zákona Božieho a so zákonmi ľudskými. “Slovo Božie”, vraví Janssen, “a právo božské, obsiahnuté v svätom evanjeliu sa prieči súčasným zákonom: takéto boli formulácie vo všeobecnosti, ako v Nemecku, tak aj v Čechách, také boli vojnové heslá sociálnej revolúcie, obzvlášť od doby keď kázali odpadnutí kňazi. Sedliaci hovorili: Ľudia veľmi učení, ktorým nikto nemôže odporovať, nás učia, že Pán Boh uskutočnil zákony a tiež nás učia, akým spôsobom ich uskutočnil; povedali nám, že to sú jediné správne zákony a že štúdium sv. Písma jasne dokazuje, že ľudia sú si všetci rovní”.

V mene sv. Písma hlásali vzbúrenci rovnosť. Či nevravia Skutky apoštolské, že prví kresťania mali všetko spoločné? Bojovať proti právu vlastníckemu je teda skutok božský: preto je všetko dovolené, aby sa nastolilo právo božské. A tak v mene božského práva vzbúrenci lúpia a pália. Zadlžená šľachta, dedinčania a luza majú v ústach len slová evanjelia. Toto posvätné slovo ospravedlňuje a prikrýva všetko: vzbury, násilie každého druhu.

Zdroj: wikipedia.com

Švábski sedliaci spisovali formuláre svojich požiadaviek pod názvom: Dvanásť spravodlivých artikulov. Tento formulár sa potom rozšíril do celého Nemecka. “Predhovor”, predchádzajúci tento spis, potvrdzuje, že ich právo je založené na slove Božom. Čítame tam doslova: “Sedliaci nie sú buričmi, ich artikuly sa dožadujú len jednej veci, totiž práva hlásať evanjelium nefalšovane a zariadiť podľa neho svoj život. Berieme za svoj najvyšší základný zákon nefalšovaný zmysel evanjelia, my a všetci, ktorým sme určili definovať “božské právo”, obsiahnuté v svätej knihe.”

Či to nie je čistá náuka slobody bádania, dokonalé “kráľovstvo Litery”, ktorého víťazstva sa dočkal Luther medzi nemeckým obyvateľstvom, ktoré strhol svojim ohnivým slovom? Svätý text vraví: *litera zabíja!* To

sa doslova naplnilo. Litera zabíjala. Vzbúrenci všade prelievali krv, páchali najhnusnejšie násilie, sprevádzané, ako čoskoro uvidíme, najkrvavejšími výjavmi, aké kedy história pred tým zaznamenala.

Revolúcia sa mala značne rozšíriť. Vypukla v roku 1525. V marci už zachvátila najväčšiu časť hornatého Nemecka. Revolúcia vypukla všade naraz, ako by bola pripravovaná už dlho predtým. Tvrdí sa, že v Švábsku čítala horda vzbúrencov viac než sto tisíc hláv.

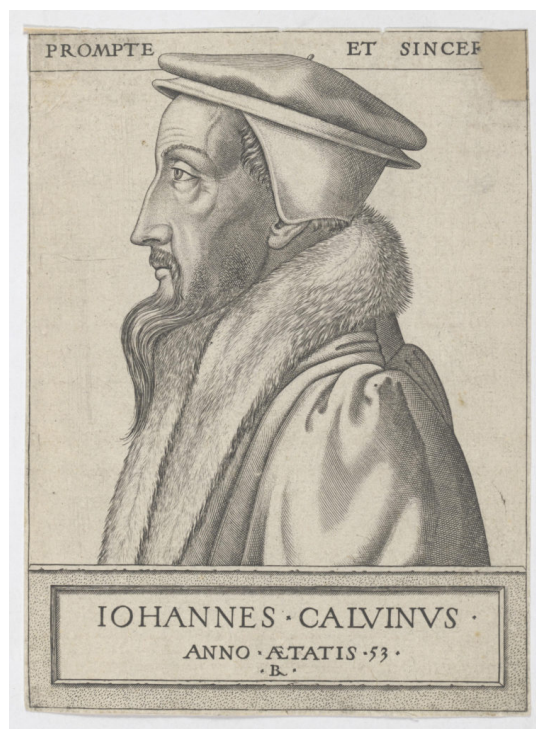
Revolúcia došla tak ďaleko, že vtedajší spisovateľ z Rhingau napísal: “nebolo vôbec žiadnej autority v Nemecku. Tiež obyvateľstvo miest a dedín, rozdráždené a rozbesnené, bolo dosť silné, aby sa oddávalo lúpežiam a podpaľačstvu; mohlo ľubovoľne ničiť a znesväcovať všetko, čo je najposvätné na zemi a páchať najstrašnejšie skutky”.

„Bola to hrozná vojna”, píše Hallova kronika, “povstalci drancovali, pálili a vraždili všade”. Všetky kraje, v ktorých vypukla nemecká sedliacka revolúcia, sa stali čoskoro jedným dejiskom nesmiernych krvavých jatiek. Kláštory a zámky sa premenili v ruiny; stovky dedín ľahli popolom, polia zostali neobrobené, hospodárske náradie a poťahy zničené, dobytok pobitý alebo ukradnutý, vdovy a siroty, ktorých zahynulo cez sto tisíc, boli v najväčšej biede.

„Všetko bolo v takom stave (cituje dobový spisovateľ), že by sa bol kameň obmäkčil a predsa všetko spelo do väčších a väčších šialeností.

„Stav Nemecka bol taký, že Janssen dobre mohol povedať, bez toho aby ho mohli obviňovať z prehánania, že celé územia boli vydané napospas anarchii a že by bolo dovŕšené úplne zničenie Nemecka, keby sa nebola vytvorila švábska Liga k záchrane Ríše.

Čo si myslel Luther o tejto sociálnej revolúcii, ktorá povstala z šírenia jeho vlastných náuk? Najprv sa postavil po bok vzbúrencom a prehlásil, že ich vec je vecou evanjelia. V akomsi prehlásení “O napomenutí k pokoju”, ktoré urobil na konci apríla 1525, vraví Luther vzbúreným sedliakom: “Vy sami si zaslúžite moju pochvalu za vzburu a súčasné búrky. Avšak vy, kniežatá, páni a obzvlášť vy, zaslepení biskupi, kňazi a pomätení mnísi, vy za ne zodpovedáte ..., ktorí sa neprestávate zúrivo protiviť svätému evanjeliu. Ak dnes budú porazení sedliaci, zajtra povstanú iní. To nie sú, milí páni, sedliaci, kto sa dvíha proti vám, to je sám Pán Boh a to Boh zosobnený ...” V celom tomto prehlásení je zrejmé, že Luther chce povedať, že evanjelium také, ako si ho vykladajú sedliaci, je jeho vlastným evanjeliom. Ak na jednej strane Luther schvaľuje princíp sociálnych požiadaviek sedliakov, na druhej strane predsa len niekedy odsudzuje isté prostriedky, ktoré užívajú, aby tieto požiadavky presadili. Kára podpaľáčov a zlodejov a hovorí im, že “kniežatá samotné si majú poslúžiť mečom ... má sa nastaviť druhá tvár ...” Ale napriek tomu celý zostatok prejavu pozostáva z rád opačných.

Zdroj: wikipedia.com

Luteránski veľmoži v Nemecku nazerali v konečnom dôsledku na sedliacku revolúciu spočiatku veľmi priaznivo a neváhali ju podporovať. Ich postoj, práve tak ako Lutherov, je ľahko pochopiteľný: revolúcia bola vskutku v tej chvíli namierená jedine proti katolíkom a vzbúrenci sa usilovali len o to, aby uskutočnili náuky luteránskych kazateľov.

To ukazuje veľmi pekne Janssen: “Divá víchrica, ktorá sa rozpútala proti pamiatkam starobylej viery, hrozné znesvätenia, až doteraz neslýchané, páchané za tejto revolúcie, dokazujú dostatočne, že revolúcia bola predovšetkým vojnou náboženskou. Ohavné svätokrádeže, spáchané buričmi, boli nakoniec len celkom prirodzeným následkom nenávisti, sústavne rozdúchavanej medzi ľuďmi nespočetnými tajnými agentmi, ako aj hanopismi a buričskými pamfletmi. Neustále sa opakovalo úbohým ľuďom, že pokrytectvo a diabolská lešť duchovenstva ich a ich predkov po stáročia okráda o pravú kresťanskú vieru a o sväté evanjelium, a že proti všetkej spravodlivosti ich nechávali niesť zdrvivúce bremená, a že museli platiť desiatky a dane proti výslovnému Božiemu prikázaniu. Tým ich utvrdzovali, že sú zradne privádzaní do stavu hraničiaceho s otroctvom, a že je ich povinnosťou odprieť poplatky, ničiť kláštory a domy kňazov a pobiť mníchov, abatyše a kňazov, ktorí sú len služobníkmi diablovými.

A tak, ako sa dalo čakať, ľud si nakoniec nechal nahovoriť, že slúžiť Bohu znamená búrať kostoly a kláštory, a že tupiť a pokorovať duchovných znamená konať dobré skutky”.

Janssen cituje tiež medzi inými tento list, datovaný 7.6.1525: “Buriči sa nijako netaja tým, že ich cieľom je zahubiť každého kňaza, ktorý odmietne odpadnúť od Cirkvi, že chcú zničiť kláštory a biskupstvá a vyhladiť úplne katolícku vieru v Nemecku. Z toho vyplynulo, že toľko kniežat, šľachty a význačných mešťanov, naklonených Lutherovým náukám ako aj iných heretických doktorov ešte neváhalo buričov podporovať a poskytovať im pomoc.”

Videli sme, ako boli Lutherove rady nasledované protestantskými pánmi a aké boli hrôzy páchané pri potieraní odporcov, čo sa podľa Luthera dialo v mena zákona Božieho. Oficiálna školská história, ako sa učí v našich verejných školách, nevrávi nič o týchto hrôzach, ale zato nenachádza dosť rozhorčených slov pre hrôzy vojny s Albigéncami, ktorá bola skôr vojnou sociálnou než náboženskou. Taktiež naše príručky mlčia o Lutherových nelútostne krutých radách proti predstaviteľom rádov. Je dohodnuté, že sa to nemá spomínať: Luther bojoval proti katolicizmu; ostatné sa prejde mlčaním za to, že veľmi nenávidel Cirkev a pápeža.

Prevzaté z časopisu Archy, 3/1946 Stará Ríša na Morave

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/protestantska-revolucia/>